

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 161
אדר תשע"ה

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

נטיה קלה בעמודו והחוט רחוק מהלחי

בנוגע לתיקון שנעשה באותו ישוב, הבודק הגיע ללמוד יחד עם האחראי את הדינים הנוגעים לתיקון כזה, לדעת לחשוב על כמה פרטים הלכתיים נוספים, ואת הדברים האלו אנו מעבירים גם לקוראים היקרים, הצמאים לדעת ולהבין. הנה כפי שרואים בתמונה הלחי הוצמד לעמוד עם ברגים ומשוך בעיקר כלפי תוך הישוב, הסיבה שהלחי אינו באמצע כנגד העמוד, מפני שהחוט של העירוב קשור בצד של העמוד, בצד הפונה ללחי. לכן בחשבון פשוט כדי שהחוט יהיה על אמצע הלחי, צריך להיות משוך לכיוון זה. אבל כשבא הבודק והוציא את מכשיר המדידה, הוא הבחין שהעמוד נוטה כדרכם של עמודי העץ, ונטייתו היא לכיוון ההפוך, ויוצא שהחוט עובר 16 ס"מ אחרי העמוד בצד ההפוך. כלומר שצריך להעביר את הלחי שיכלוט לכיוון השני, עשרים ס"מ, וכיון שהיה כשלושים ס"מ, (כדי שהלחי יבלוט 10-15 ס"מ מכל צד של החוט, למנוע מחלוקת בכשרותו בגדר החוט).

האחראי התבונן על העמוד והתפלא איך יתכן שהחוט רחוק כל כך, ובפרט שהחוט למעלה נמצא בצד שמאל, ובמדידה יוצא שהוא רחוק עוד יותר מצד ימין של העמוד. והבודק הסביר, שכיון שהעמוד הזה גבוה 7 מטר, א"כ מספיק נטיה של 4 ס"מ למטר, זה מצטרף להפרש של 28 ס"מ. הבודק ידע שבשביל זה הוא בא, ללמד את צורת הבדיקה במכשיר שהציבור אינו מודע לגודל הצורך בה, וגם המובטחים המנוסים מקפידים להשתמש בה. בסיום הבדיקה נתן הבודק לאחראי מכשיר מדידה במתנה, כדווקרה על מסירותו למען העירוב כהלכה.

דינים במשטח שעומד צמוד ללחי

אלא שכאן הבודק הבחין שאם הוא יעביר את הלחי לצד השני של העמוד תהיה לו בעיה אחרת, כי בסמוך לו יש משטח שהעמידו כדי למנוע מבני אדם ליפול במורד הדר, ואם יעמיד את הלחי אחורי המשטח, הרי חלק מהמשטח יהיה תחת החוט, והרי זה כמחיצה המחלקת את הפתח. ועוד יש אומרים שגם אם המשטח לא יהיה תחת החוט, יש בעיה שהוא מסתיר את הלחי, דהיינו יוצר מחיצה וסותם לפניו, וא"כ הלחי יהיה מאחורי המחיצה, ואינו סותם מקצת מהפתח.

כדי לפתור גם את הדבר הזה, נתן הבודק עצה לאחראי, שיסיר קרש אחד מהחלק התחתון של המשטח, ואז יהיה במחיצה חור של שלושים ס"מ שאין בו לבד, וע"י שהחור בתוך ג' טפחים לקרקע, יהיה גם פסול של מחיצה תלויה [שלא יהיה עומד מרובה בצורת ערב כמבואר בסי' שס"ב משנ"ב (ק"ט)], וע"י יתבטלו שני החסרונות, כיון שלא יהיה למשטח דין מחיצה, והוא משמש רק למצות ונשמרתם לנפשותיכם שלא יפלו.

לחי שהוסיף האחראי בשבוע זה

הנה במקרה זה לדמנו על לחי אחד שני דברים, א. מצוי שהעמודים עקומים, ואפילו חוט שנמצא בצד שמאל של העמוד, יכול בקלות להגיע למצב שסמוך לקרקע הוא בצד ימין של העמוד, ועוד מתרחק ממנו שש עשרה ס"מ. ודבר זה צריכים להקפיד למדוד בעזרת המכשיר. ב. במקרים שיש דבר מסביב ללחי, צריך לבדוק שלא יהיה בו חשש הלכתי מכמה סיבות, מדיון מחיצה, מדיון סתימה, ועוד.

עשיית תכנית לעירוב שכונתי נוסף

במקביל לפעילות של בדיקת הישובים לצורך משפחות האברכים, התקדמו בשבועות אלה גם במסגרת הפעילות בהתרחבות העירובים השכונתיים המהודרים, באחד הימים נסע הבודק לערוך תכנית לעירוב שכונתי בשכונה בירושלים, שעדיין אין בה עירוב שכונתי. בסיוור זה הצטרפו עוד כמה אברכים שביקשו לראות וללמוד את השיקולים ההלכתיים בצורת הבניה, היכן ראוי להעמיד עמודים בין מבחינה הלכתית ובין מבחינה טכנית ואסתטית. איך מודדים את כשרות הגדרות ומתי כדאי יותר להשתמש בצורות הפתח.

מלאכת התכנון מורכבת יותר מבדיקת עירוב קיים, כי בבדיקת עירוב קיים צריך להתאים את לכשרות העמוד הקיים במקום ובצורה שהוא נמצא בה. משא"כ בעריכת תכנית חדשה צריך לחשוב על כל עמוד כמה אפשרויות שאפשר להעמיד אותו, בפניה זו או זו, בולט או מוסתר, אם אין סלע לפניו, ואם לא יהיו ענפים קרובים לחוט, ועוד. ולפעמים אחרי שמתכננים רחוב שלם, מוצאים דרך להתחבר למחיצה אחרת, שהתיקונים בה יהיו יותר קלים או יותר מהודרים, ואז כל התכנית משתנת ומתחילה מחדש.

תיקון מהיר של אחראי מסור בעקבות המאמר בגליון

בשבוע זה אנו פותחים את הגליון בציון לשבח, לאחראי מסור מאוד באחד הישובים שהזכיר בגליון הקודם, שנבדקו ע"י המוקד עבור האורחים המתארחים בישוב, ונמצא שיש בהם בעיות. הבודק של המוקד ניסה לברר מי האחראי כיום, ובינתיים הלך לבדוק בעצמו עם אברך שהכיר את העירוב. לאחר שהדברים הופיעו בגליון, התקשר מיד ביום ראשון האחראי שזיהה את המקומות המוזכרים ע"י התמונות, ושאל מה הבעיה, ומה צריך לתקן, והמשיב הסביר לו בקצרה, שבמקום פלוני צריך לחי, ומה החסרון בעמוד עקום כפי שצוין בגליון. אבל המשיב ראה שהוא מוסיף ומתעניין, מבין את ההלכות ורוצה לתקן, ולכן המשיב סיכם איתו שיבואו יחד לשטח כדי לראות לדון ולהסביר בצורה טובה יותר. מיד למחרת ביום שני הגיע הבודק של המוקד לבדוק, והאחראי כבר הספיק להעמיד שני לחיים בשני מקומות שהיתה בעיה, וגרר עמוד נוסף למקום אחר כדי להתקין. הבודק התפעל מהזריזות שלו. האחראי אפילו לא המתין לסוף השבוע, אלא מיד ששמע תיקון הדברים האלו מחייבים גם אותנו בפעילות המוקד, לפעול ולעשות למען קיום ההלכה בזריזות ומיד.

רבים מסוקרנים לדעת היכן הבעיות, וטוענים בצדק לכאורה, כי הם רוצים לדעת היכן אפשר ללכת או שלא ללכת. אבל בגליונות אלו שמות הישובים תמיד הוסתרו ולא הוזכרו, ורק בודדים שמכירים את המקום יכולים לזהות אותו. וגם כעת שבאים לשבח או אינו מציינים את מקומו. [וגם האחראי הנ"ל ציין שלא היה אפשר להבין מהגליון את המקום, ורק מפני שהוא מכיר ובודק את הישוב הזה, ידע לזהות אותו]. הדברים האלו שמורים במערכת, כדי שלא יהיו אנשים שיפרשו את הדברים בצורה שאינה ראויה. ומחמת סיבות נוספות שאין צורך לפרטם. המטרה כאן היא ללמוד את ההלכה, להבין מה דינה, כיצד מקיימים אותה. לדעת כיצד עושים עירוב כשר, וכיצד ח"ו מדבר קטן העירוב יכול להיפסל. מהדוגמאות האלו אנו לומדים לתרגם את ההלכה לפרקטיקה, לקשר בין דין צורת הפתח מן הצד, לדין הנוגע לחוט שקשור לעמודי החשמל. בין דין קרפף של הגמרא והשו"ע, לדין השטחים שבעירובים בומניו. בין דיני מחיצות שמוזכרים בשו"ע, לגדרות המצויות בשכונות בומניו. והיה רצון שנוכה ללמוד וללמד ולקיים כהלכה, ולא ייצא מכשול ח"ו מתחת".

סיוורים בבדיקת עירובים – שיעורים בהמחשה מעשית

בנוגע לבקשת רבים מלומדים העירובים, להצטרף לסיוורים ובדיקות של מוקד העירוב ברחבי הארץ, כדי לראות את המציאות בשטח ולהכיר את מלאכת הקודש. אנו מציינים כעת שבעז"ה יערכו סיוורים מאורגנים לקראת סוף הזמן (סוף חודש אדר), שיהיו פתוחים לציבור הרחב. אבל לסיוורים בערי השדה, רק בודדים יכולים להצטרף, והתנאים אינם מתאימים לכלל הציבור.

אך במקביל אנו מציינים, שהסיוור הטוב ביותר, ההמחשה המעולה ביותר, היא מסגרות השיעורים בעירובין

היחסת כבר נשתיים אך ללמוד עירובין בערה מסודרת?
רצית לסויר וללמוד מה נטיים חיות בעירובין
כעת יש לך את ההודמנות לממש את מה שרצית

נפתח בס"ד ההרשמה למסגרת שיעורים
בהלכות עירובין - הלכה למעשה בומניו
עם דגש על הפרקטיקה והלכותיה ומקורותיה
וזמירות פוסקי זמננו
כולל דפי סיכומים ושקופיות המחמשת את הדינים
השיעורים יימסרו ע"י
הרה"ג ר' משה אגמלר שלי"ט
מרבני "מוקד העירוב"
סדר הלימוד: מספר השבוע כל אחד במספר שני ובו
ספר, למד שיעור ומשלב נטייה אחת לשיעור בבני
ואפשר יתכן לפי סדר לימוד מוקדם ובוני רביעי על
שבוע לאחר סדר ב', נפשיים לשיעור הלכות ומשפט על
הלכות שנילמדו.
לפי מבנית הלימוד חובל ללמוד אותה כל הלכות עירובין
לפרטים והרשמה 052-76-76-605
השיעורים יתקיימו בירושלים - אזור שמואל הנביא / מיר
בבית משפט - שבטון ברומה ג', וכן ניתן להצטרף לקבוצת בני ברק

בימים אלו נפתחת ההרשמה לקבוצות בירושלים ובבית שמש. השיעורים יתקיימו בעז"ה בירושלים באזור שמואל הנביא - מיר, ובבית שמש בשכונת רמה ג'. כמובן ניתן להצטרף לקבוצה שהתחילה בבני ברק. טלפון להרשמה 052-76-76-605

התכנית בשכונה זו התפרסה על מחיצות באורך של יותר משלש קילומטר, שהיה צריך לבדוק אותם ולהכריע את דינם, וכיצד מתוכנן נוצר היקף העירוב, שהוא בעצם יצירת מקום מוקף מארבע רוחותיו.

הצטברות חול שממזעמת משיעור המחיצה

באחד המקומות היתה גדר רשת בגובה מטר [ומעט יותר], באורך מאות מטרים, שבמבט מרחוק נראה שזו מחיצה כשרה וטובה, אבל בבדיקה יסודית גילו שיש בה כמה מקומות הדורשים תיקון, וחלקם מעכבים. אנו מציינים כאן דוקא את הנידון הזה, מתוך שאר הנידונים, כי הוא מצוי מאוד בתקופת החורף בהרבה מקומות, ויש בזה לימוד חשוב לכלל העירובים.

באחד המקומות בגדר היה קטע מסוים שנסחף חול והצטבר בשטח הגדר. בהרבה מקרים הדבר הזה קורה מורמית מי הגשמים, ולפעמים זה יכול לקרות גם מעבודות גינון ושתילת פרחים בשטח הסמוך לגדר. במצב כזה פעמים רבות החלק התחתון של הגדר נקבר באדמה, ולחלק הקבור אין דין מחיצה. המחיצה צריכה להיות לגובה ' טפחים מעל פני הקרקע, וכיון שהחול שהצטבר מתבטל לקרקע, לא נשאר בגדר שיעור ' טפחים. [דין זה נאמר אפילו כשהחול עומד רק לשבוע אחד, כפי שהורו פוסקי זמננו שערימת עפר מתבטלת לקרקע, ו'קו' במקרה כזה שהחול אמור להישאר כך, כי אין סיבה להסירן], יש מקרים שהצטברות החול מכסה רק כמה סנטימטרים, ועדיין נשאר במחיצה ' טפחים לשיעור הגרעין. אבל במקרה זה החול כיסה חלק ניכר מהגדר, עד שבמקומות מסוימים לא נשאר בגובה הגדר אפילו 80 ס"מ, כלומר שאין ' טפחים אפילו לשיעור הגרעין.

יש לציין שגם במצב שאין בגדר גובה ' טפחים לא תמיד העירוב נפסל, כי אם מדובר בקטע פחות מ' אמות (4.80) לשיעור רח"ג, כ-5.70 לשיעור חו"א), אפשר להתיר ע"י דין עומד מרובה על הפרוץ, ורק כשמדובר על יותר מכך, [בדרך כלל מדובר בשנים וחצי חתיכות מהגדר], אז הפירצה אוסרת לגמרי. אלא שגם זה אינו מדויק, משום שאם הגדר מסתובבת בעיגול או בזווית שונה דעת החו"א (סי' ק"א ס"ק) שנחשב כפירצה בקרן זווית שאוסרת אפילו בג' או ד' טפחים. ונוהגים להחמיר גם בסביב קל. לכן בהרבה מקרים יש בדבר כזה חשש לפסילת העירוב. ובכל אופן לכתחילה מקפידים לתקן את הדבר, כדי שלא יוסף להתכסות ויפסל, ולא ישימו לב כל פעם למדוד את אורך הגדר הפסולה.

הפתרון למקרים כאלו, לפעמים אפשר להסיר את החול, ולפתותו. אבל זה רק באופן שמדובר בסנטימטרים בודדים, וגם אם כ' במצב שהצטבר הרבה חול כמו במקרה זה, לא שייך לפנות כל' הד' טפחים שלפני הגדר לכל אורכה, כי צריך שתהיה מחיצה כלפי ד' טפחים. אלא הפתרון הוא להשלים ולהוסיף עוד פס ברזל מעל הגדר, בגובה פחות מג' טפחים, שע"י דין לבד משלים את גובה הגדר ל' טפחים. דבר זה הוא יקר יותר, וגם לא בכל מקום מסכימים שיעשו הגבחה. ועכ"פ רק בצורה כזו ייכלו להסיר את הבעיה לטווח ארוך.

חול שנסחף ונוצר חלל מתחת הגדר

במקום אחר היתה בעיה הפוכה, שגם היא נובעת מסחף מי גשמים, שסחפו את החול שמתחת הגדר, ונוצר מתחתיו חלל בגובה ג' טפחים. במצב כזה הגדר נחשבת מחיצה תלויה שהגדלים יכולים לעבור תחתיה, ואע"פ שמעל החלל יש גדר ' טפחים, אין לה דין מחיצה ואינה כשרה, והמקום הזה נחשב פירצה. שיעור הפירצה האוסרת, היא כאמור בקטע הקודם, ולכתחילה מקפידים להשלים את המקומות האלו לפני שיהיה בהם אורך ' אמות, או חשש פירצה בקרן זווית, ומחשש שיתרחב ולא ישימו לב.

הפתרון בבעיה זו יותר קל, ע"י שקושרים חוט ברזל בתחתית הגדר, מעמוד לעמוד, באופן שיהיה פחות מג' טפחים בין החוט לקרקע, ובין החוט לגדר, וע"י דין לבד נחשב הכל כסתום. וזה יכול גם להשלים לגובה המחיצה, שמספיק שיהיה ' טפחים יחד עם החלל הסתום הזה. יש לציין שלאחר קשירת חוט ברזל בצורה טובה, אין חיוב מן הדין לבדוק כל שבוע דבר כזה, כאשר הוא במקום שאינו אמור להינזק ואין ילדים ואנשים שעוברים בו. אבל בשבועות הראשונים יש צורך לבדוק אותו לראות שאין מישוהו שבכל זאת משתמש בחלל הזה ויתכן שהוא יסיר את החוט, ולאחר שהוחזק בעמידותו, מספיק לגלות עירנות ולבדוק מידי פעם.

תיקונים המצויים באחזקת העירובים השכנותיים

במקביל לפעילות העירובים ברחבי ארץ הקודש, מוקד העירוב בודק ומתקן גם כמה עירובים במרכז בני ברק, בשכונת זכרון מאיר שיכון סאטמר והסביבה, שגם בהם יש צורך להשקיע ולתקן כל פעם באזור אחר. ומתוך כמה עירובים יחד יש

תיקונים בתדירות גבוהה. באחד המקומות היה שכן שבנה על הגג, וכמובן שאם יש עירוב סמוך לו, הוא הראשון שניזוק. מיד בתחילת הבניה הם הסירו את אחד הלחיים שעמד שם, לחי מקרש שנעשה בעמל ויגיעה ע"י הגאון רבי נח ברנשטיין זצ"ל, ובמקומו העמידו שקי חול גדולים וברזלים שמנעו מהאחראי של מוקד העירוב להעמיד שם לחי אחר. מידי שבוע האחראי היה מאלתר פתירות שונות, כיון שידע שאינו יכול לעשות שם שום דבר קבוע.

בין הפתרונות שעשה בחודשים אלו, היה פעם אחת שצמצא ארון שזרקו מהשכן שמשפץ, והעמיד אותו ללחי. ופעם חתיכת פח איסקוריט שחבב בין שקי הבטון לאמבטיה שהיתה זרוקה, והוסיף לו חיזוק באופן שנראה שראוי להעמיד דלת של קש (למרות ששיעור הדלת אינו ברוח), וסתם את הפירצה בין הלחי לקיר. אח"כ היו זמנים שכבר לא היה את הארון, והיה שם רשתות ברזל שנותרו מהיציקה, והעמיד אותם וקשר אותם למחיצה, ועוד הוסיף עליהם משטחים שלפעמים שימשו גם

להגבהת המחיצה. בכל שבוע כמעט היה צריך למצוא פתרון חדש, וכמובן שהדבר דורש מאמץ והשקעה מרובה מידי שבוע, אבל האחראי מספר גם על הסיעותא דשמיא שרואים בדברים האלו פעמים רבות, באחד מערבי השבתות היה גשם סוער מאוד, והאחראי ידע שהוא חייב לבוא לפני שבת לסגור את המקום. הוא קנה חבילת אויקונים, ויצא במונית על דעת שימצא שם דברים לקושרם. והוא הגיע וקשר רשתות ברזל והצמיד דברים נוספים להחזיק אותם, עד שנוצרה מחיצה, ובינתיים נשפכה חצי מחבילת האויקונים והתפזרה על פני האדמה. האחראי סיים את התיקון וראה שנשאר עם חצי חבילה ביד, אך לא התעכב לאוספם, כי המונית הממתנה לו תעלה יותר משווי האויקונים. לאחר מעשה התברר שהקב"ה דאג לו בזה לאויקונים לשבועות הבאים. בשבוע שאחריו הוא הגיע לשם ולא זכר לקחת עימו אויקונים, ונכנס לסדר את המחיצות, אך לא היה לו במה לחברם, ואז הוא גילה שיש עשרות אויקונים מסביבו, שנותרו משבוע שעבר, והבין שההשגחה העליונה שממכה עצמה מתקן רטייה, עשיתה שיהיה לו שפע של אויקונים. וכך במשך כמה שבועות, כשהיה חסר לו אויקונים, הוא הסתובב בחצר ומצא את מבוקשו בס"ד.

מדור יסודות הדינים (3)

מהי רשות היחיד?

מקום מוקף מחיצות (גדר או צורת הפתח), ויש בו לפחות ד' על ד' טפחים בריבוע (שו"ע סי' שמ"ה ס"ב).

בתוך רשות היחיד מותר לטלטל כמולה, אלא שצריך לעשות "עירוב הצירות" כשיש בשטח שני דיריים (סי' שס"ו ס"א).

מן התורה מספיק שיהיו ג' מחיצות (לדעת רוב הראשונים, בה"ל סי' שס"ג ס"א). ונפק"מ שמשתמשים בזה לבטל דין רשות הרבים מרחובות שיש בהם ט"ז אמה, ע"י שמקיפים אותם ומוקפים במחיצות גמורות מג' צדדים. אבל מדרבנן צריך שיהיה סגור מכל הד' רוחות במחיצה כשרה.

מדין הגמרא אפשר שבצד אחד יהיה רק תיקון של לחי או קורה, אבל נהגו לתקן את כל הפתחים הפירצות בצורת הפתח דקא. ויש לזה ג' טעמים (רמ"א סי' שס"ג סכ"ו, משנ"ב ס"ק ק"א).

מטרת היקף העירוב בזמננו - להקיף עיר או שכונה עם מחיצות עד שיהיו כטבעת סגורה, כדי שהשטח שבתוכו יהיה "רשות היחיד", ויהיה מותר לטלטל בתוך גבולות העירוב.

עירוב שנפסל - במקרה שנוצר פירצה בעירוב (בשיעור האוסר, ' אמות או בקרן זווית), כל הרחובות נאסרים בטלטול.

מתוך השיעורים במסגרת החדשה בשבוע זה

מתי מותר למי שאינו מטלטל להושיב ילד בעגלה ברחוב.

האם חור המנעול נחשב חורי רשות היחיד. מה הדין להניח כובע על גג הרכב.

מתי אסור להעלות ילד על הגדר. האם מותר להרים ילד למתנים בגינה.

מדיני תל המתלקט - מהי המחלוקת בשיעור השיפוע של תל המתלקט.

כיצד מודדים שיפוע של תל המתלקט. מתי מדרגות נחשבות לתל המתלקט.

מה הן החששות המצויות במחיצה ממסלעה גבוהה וכטרסות. ועוד.

מגבית דחופה - "חמש או עשר"

לאור התרחבות הפעילות בבדיקות ביישובים, והרחבת הפצת העלונים בערים נוספות, זכויות התורמים גדלים לאין שיעור, אלפי אנשים נחשפים ללימוד הלכות עירובין, ולקיטום בשמירת גדר ההלכה.

ובמקביל ההוצאות גדלו, ומגיעים לכמה אלפי שקלים בחודש! אנו זקוקים בדחיפות לסיוע שלכם - הקוראים היקרים, שמכירים את חשיבות הענין, ואת התועלת הגדולה, מהלימוד ועד הקיום.

עזרו לנו בהוראת קבע בסך 5 או 10 ש"ח לחודש בלבד

וע"י נוכל בעז"ה לעמוד בהוצאות הגדולות ולהמשיך בפעילות.

ניתן לתרום במכשירים של "קהילות" או "גדרים פלוס"

בחיפוש "מוקד העירוב", או בטלפון 073-2757-008

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM